

Mogyoród Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testületének
/2016. () önkormányzati rendelete
a Csíkvölgyi-források és a Mogyoródi patak helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításáról

Mogyoród Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdésének b) pontjában kapott felhatalmazás alapján, figyelemmel a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (3) bekezdésében foglaltakra, a következő rendeletet alkotja:

1. §

- (1) Mogyoród Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete helyi jelentőségű védett természeti területként a 0351/20 hrsz., a 0351/8 hrsz., a 0351/9 hrsz. és a 1456 hrsz. alatti ingatlanokat (a továbbiakban: HTT) védetté nyilvánítja a Csíkvölgyi-források és a Mogyoródi-patak elnevezéssel.
- (2) A HTT kiterjedése 39.947 m² (58758 m²). A HTT-hez tartozó ingatlanok nagyságát és művelési ágát az 1. függelék tartalmazza.

2. §

A védetté nyilvánítás indoka és természetvédelmi célja, hogy

- a) a Mogyoródi-patak és forrásainak, mint Mogyoród történeti településközpontjában és közvetlen közelében lévő természeti érték, így különösen
 - aa) a táj védelme a völgyfők és környezetük domborzati és geológiai adottságainak, meder- és völgymorfológiájának
 - ab) az állandó és időszakos források,
 - ac) természetes vízparti és homoki élőhelyek növény, jövő nemzedékei számára történő megőrzése, valamint lehetőség szerinti környezeti állapotának fejlesztése, javítása,
- b) a HTT területén megtalálható országosan védett növények és állatok, valamint azok élőhelyeinek megőrzése és fejlesztése,
- c) Mogyoród településképét is meghatározó, a nemzeti ökológiai hálózat részét képező természetes érték megóvása, a biológiai sokféleség növeléséhez a feltételek megteremtése,
- d) a források- és a patak vízének jó ökológiai állapotának, valamint természetes medermorfológiájának megőrzése, javítása,
- e) idegenhonos és intenzíven terjedő fa- és cserjefajok visszaszorítása,
- f) a HTT területének fenntartható használata.

3. §

- (1) A HTT természeti értékeinek felsorolását és természetvédelmi kezelési tervét a rendelet 1. melléklete tartalmazza.
- (2) A HTT területén található élőhelyek kezelési javaslatait a 2. függelék, míg a részletes kezelési leírásaikat a 3. függelék tartalmazza.
- (3) A HTT növénytanai fajlistáját a 4. függelék tartalmazza.

4. §

Az 1. §-ban meghatározott területeken Mogyoród Nagyközség Önkormányzat jegyzőjének, mint természetvédelmi hatóságnak a hozzájárulása szükséges:

- a) bejelentés vagy építési engedély nélkül végezhető építési, felújítási, bontási tevékenységhez,
- b) quaddal, terep-motorkerékpárral, segédmotoros kerékpárral, motorkerékpárral történő közlekedéshez,

- c) lóval, kerékpárral a közforgalom számára meg nem nyitott utakon és a gyalogösvényeken történő közlekedéshez
- d) a ingatlan 5 %-nál nagyobb területen fakivágásához,
- e) honos fa kivágásához,
- f) nem erdőtervezett területen növény telepítéséhez, cseréjéhez,
- g) terepszint rendezéshez vagy a terület művelési ágához nem köthető ideiglenes hasznosításhoz,
- h) tűzrakó hely kialakításához.

5. §

A terület természetvédelmi kezelési feladatait ellátó szervezetek

- a) a Mogyoródi Polgármesteri Hivatal,
- b) ... Alapítvány,
- c) ... Egyesület.

6. §

Ez a rendelet 2017. január 1-jén lép hatályba.

Mogyoród, 2016. november ...

Paulovics Géza
polgármester

dr. Moldván Tünde
jegyző

Ezen rendelet kihirdetése megtörtént: 2016. december ... napján.

dr. Moldván Tünde
jegyző

Csíkvölgyi-források és a Mogyoródi patak Helyi Természetvédelmi Terület

Természetvédelmi kezelési terve

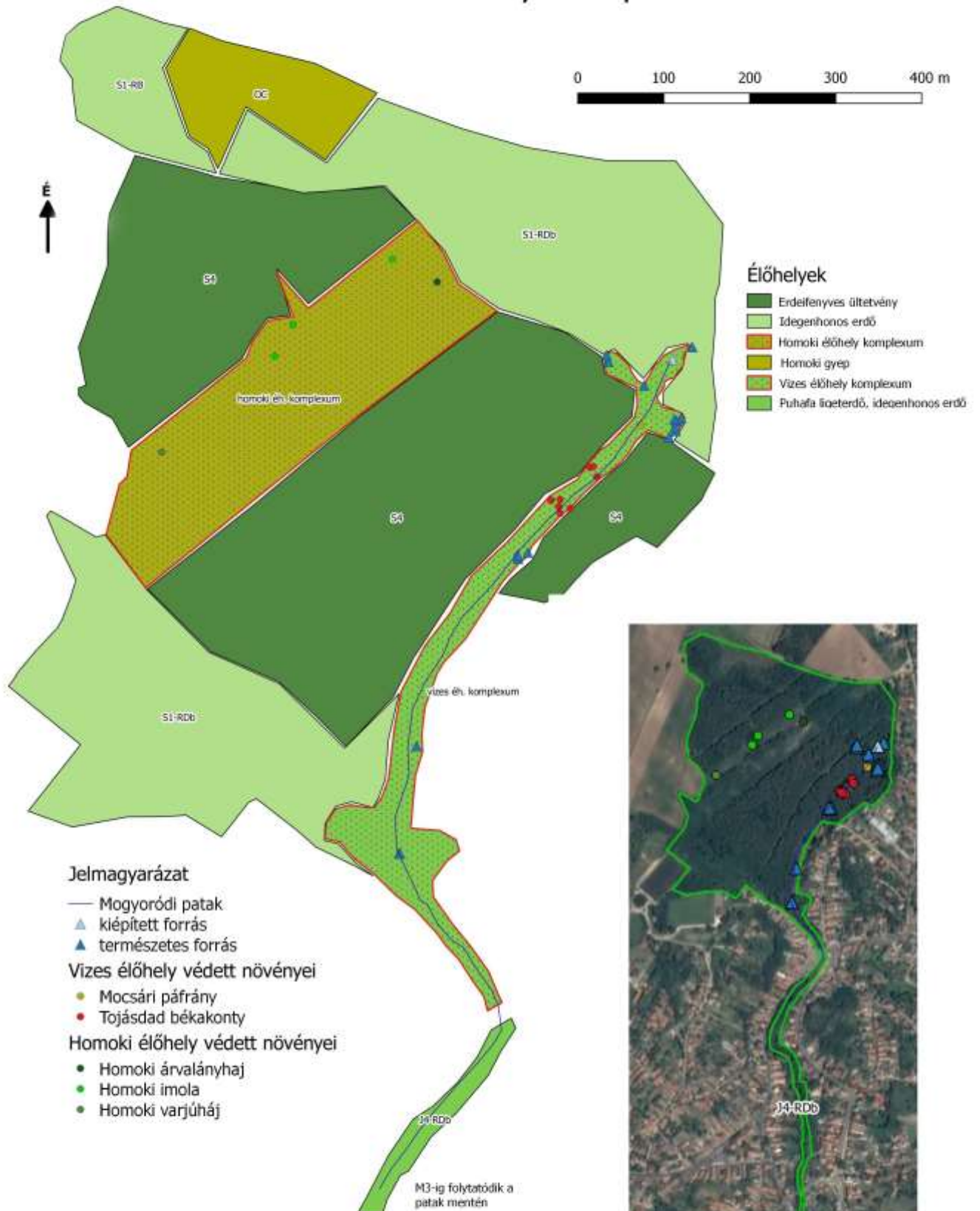
**Mely a RENATUR 2005 Bt tanulmánya* - nyomán készült Mogyoród Nagyközség
Önkormányzatának megbízásából.**

Készítette:
Pásztor Tamás
Környezetkutató Geográfus

2016. október 04.

***A MOGYORÓDI SOMLYÓ-HEGY ÉS A MOGYORÓDI-PATAK CSÍKVÖLGYI
FORRÁSVIDÉKÉNEK ÉS BELTERÜLETI SZAKASZÁNAK HELYI VÉDETTÉ
NYILVÁNÍTÁSÁT, TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSÉT MEGALAPOZÓ BOTANIKAI
VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI ÉS ÉRTÉKELEÉSÜK**

A Csíkvögyi HTT élőhely és védett növény térképe

Előszó

A műholdfelvételeken zöld vonallal határoltuk körbe a Csíkvölgyi-források és a Mogyoródi patak Helyi Természetvédelmi Terület - továbbiakban HTT - javasolt területét, az előzetes tanulmányhoz képest javasoljuk a bővítést a Csíkvölgyi homokdombok irányába.

A pöttyözött barna és zöld területeken található a védett növények és források mindegyike, így ezen élőhelyeket neveztük ki a HTT ökológiai magterületeinek. Röviden összefoglalva a HTT egy homoki- és egy vizes élőhely komplexum ökológiai magterületből, és ökológiailag kevésbé értékes szegélyterületekből áll. Utóbbi területek szűrűként funkcionálnak a magterületek és a belterület, illetve a mezőgazdálkodási területek között, ezért helyi védelem alá helyezésük feltétlen indokolt.

Az élőhelyenkénti részletes kezelési javaslatokat a 2. függelék, míg a részletes kezelési javaslatokat a 3. függelék tartalmazza.

1. Természetvédelmi célkitűzések

A HTT őrizze meg, ahol szükséges állítsa helyre:

- a védett és természetes fajt rejtő élőhelyeket (ökológiai magterületeket), és a rájuk jellemző **védett és természetes növény- és állatfajokat**,
- a források- és a patak vízének jó ökológiai állapotát - minőségileg és mennyiségileg egyaránt -, valamint természetes medermorfológiáját.

Az emberi **zavarást** az ökológiai magterületeken a kijelölt gyalogos ösvényekre kell **korlátozni**, ahol szükséges, táblákkal, útlezárással és kezdetben őrzéssel támogatva. **Járhatóvá** kell tenni a Főtér és az Oratórium közötti belterületi patak szakaszt, mely a Csíkvölgyi HTT tömegesen látogatható, kevésbé rezervált bevezető szakaszává kell, hogy váljon. A Főtértől tanösvényt kell kiépíteni a vizes élőhely komplexum és a homoki élőhelyek bemutatására. A természeti értékek bemutatása kizárólag olyan módon valósulhat meg, hogy az ne veszélyeztesse az értékes növény és állatvilágot, és azok élőhelyeit.

2. Természetvédelmi stratégiák

- Rövid távon az ökológiai magterületeken teljes mértékben meg kell szüntetni a káros emberi beavatkozások (taposás, krosszolás, hulladéklerakás, kíméletlen villanypászta fenntartás, fakitermelés célú erdőgazdálkodás) és elő kell segíteni az invazív növényfajok visszaszorulását. Hosszú távon ezt ki kell terjeszteni a szegélyterületekre is.
- Rövid távon fafajcsere csak a magterületen, a homoki élőhely komplexum közepén található keskeny erdősávban lehet reális, de kizárólag a homoki élőhelynek megfelelő természetes fajokkal, *a tanulmány 03. mellékletének megfelelően*. Hosszú távon ezt ki kell terjeszteni a szegélyterületekre is, de mivel ezek szegélyterületként funkcionálnak, ezért a komolyabb beavatkozásokat első körben az ökológiai magterületeken érdemes eszközölni. A vizes élőhelyeken az invazív fafajok visszaszorítása szintén indokolt, de ez esetben az állományt szerencsére inkább honos, természetes fajok alkotják.
- Azonnali hatállyal informáló és a behajtást tiltó táblákat kell kihelyezni a HTT határára. Ennek elősegítésére parkolókat, pihenő helyeket kell létesíteni, ahonnan a kijelölt gyalogos útvonalakon keresztül elindulhatnak a kirándulók.
- Fokozott felszíni- és felszín alatti vízbázis védelem. Ez azért fontos, mert a legtöbb helyen a vizes élőhely komplexum nem rendelkezik igazán a társadalmi hatásokat mérséklő szegélyterülettel, ezért a lakossággal való együttműködés nélkülözhetetlen.

- A forrásokot kiépíteni tilos. A szikvizes ház felől érkező forrás völgyfője nem rendezhető úgy, hogy a csővég feljebb legyen helyezve, akkor ott annyi környezetrendezés lehetséges, hogy természetszerű forráskifolyó létesüljön.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

A Csíkvölgyi forrásvidék HTT kezelését a Duna-Ipoly Nemzeti Parkkal is együttműködve lenne célszerű végezni. Érdemes megvizsgálni, hogy a helyi gazdálkodók, település fenntartással foglalkozó szervek, civil szervezetek, oktatási intézmények, miként vonhatóak be ebbe a tevékenységbe, természetesen csak szakértők koordinálása mellett.

Komolyabb kezelés és beavatkozás inkább a magasabb térszíneken, a nagyobb kiterjedésű homoki élőhelyeken indokolt, itt a védett gyepek kezelésére és a tájidegen erdők esetleges felújításáról kell előbb-utóbb gondoskodni. Ezzel ellentétben a kisebb kiterjedésű keskeny elnyúlt, vizes élőhely komplexumon inkább a rezervációra kell hangsúlyt helyezni, mint a tényleges kezelési módra, hiszen az invazív fajok visszaszorítása (akác, bálványfa, ostorfa, fürtösmeggy, zöldjuhar) itt viszonylag gyorsan kivitelezhető, a magasabb fekvésű homoki-, növénytanilag szennyezettebb területekhez képest. Itt inkább a szegélyterület hiánya miatt lesz szükség figyelem felhívásra, lakossági egyeztetésre, ellenőrzésre. Tehát a vizes élőhelyek kezelésnek elsődleges módja a „megelőzés” lehet, ennek sikere a lakossággal való harmonikus együttműködés kialakításán fog múlni.

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

Földtani, Hidrogeológiai védelem

A források és a patak teljes szomszédságában fel kell hagyni a szikkasztó gödrös szennyvíz elhelyezést, valamint a mosó és mezőgazdasági szennyvizek patakba engedését. A forrásokot és a patak medret, ahol lehet, meg kell tisztítani a szeméttől. Az illegálisan épített kerítéseket vissza kell bontani. A források és patakmeder kiépítése korlátozott, helyette a természetes állapot helyreállítása szükséges.

Fel kell számolni a szemét- és zöldhulladék lerakóit (pl. Rózsa utca mentén). A felszíni- és felszín alatti vízbázis rendszeres monitoringja kezdetben különösen indokolt, a vízbázist veszélyeztető emberi tevékenységeket azonnal fel kell függeszteni.

Élőhelyek kezelése, fenntartása

Alapvető cél a magterület elzárása minden olyan beavatkozás elől, ami nem a természetes és védett fajok előretörését támogatja (erdőgazdálkodás, villanypászta fenntartás, turizmus), az ökoturizmus és az élőhelyek bemutatása kizárólag a kijelölt ösvényeken lehetséges.

A szegélyterületeken az ökoturizmust és a gazdálkodást (erdő, villanypászta, gyepek fenntartás) nem szükséges túlkorlátozni.

Általános elvek:

- Tájidegen fajok fokozatos visszaszorítása.
- Meglévő honos cserjék megőrzése.
- A honos fajokkal történő cserjésedés és erdősülés, vagy egy-egy fa vagy kisebb erdőfolt szándékos telepítése a terület gyepek élőhelyeinek megőrzése, dominanciája miatt elsősorban csak az eltávolítandó tájidegen fafajok helyén lehetséges.
- A gyepek kaszálása az értékes fajok magérlelését követően lehetséges, csak a cserjésedés és a zavarástűrő, ill. nem honos fajok terjedésének meggátlása céljából.
- Utak számának csökkentése, új ösvények kialakulásának megelőzése.

- Természetkímélő területhasználatról az érintettek tájékoztatása: tulajdonosok, szomszédok, erdőgazdák, ELMŰ, vízgazdálkodási társulat

Homoki élőhely komplexum kezelése:

Az első 10 éves ciklusban vissza kell szorítani a magterületen az ott megtalálható invazív, idegenhonos fajokat, és segíteni kell a védett fajok állományainak fennmaradását, növekedését. Ennek segítése a gyepek legeltetésével, kaszálásával lehetséges a következő időszakokban:

Fajnév	Virágzási idő	A kaszálás/legeltetés javasolt időszaka
Csík völgyek homoki élőhelye		
Homoki imola	június-szeptember	szeptembertől
Homoki varjúháj	június-július	szeptembertől
Homoki árvalányhaj	április-május	júniustól
Báránypirosító	április-június	júniustól

Visszaszorítandó fajok		
<i>Aranyvessző</i>	<i>július-október</i>	<i>júniusig, és még 1-2 alkalommal</i>
<i>Siskanád</i>	<i>június-július</i>	<i>júniusig, és még 1-2 alkalommal</i>
<i>Selyemkóró</i>	<i>április-június</i>	<i>júniusig, és még 1-2 alkalommal</i>

A homoki élőhelyek térnyerését az idegen honos faállományok (akác, erdeifenyő, ostorfa) visszaszorításával is elő kell segíteni. A selyemkóró („vaddohány”) nehezen szorítható vissza, vélhetően szükség lesz vegyszeresen kezelni.

A kezelt terület kiterjedését évről-évre kell növelni, így egy idő után központi területek önmaguktól helyreállnak, itt a kezelések akár el is hagyhatóak. Az erdeifenyvesek kiváltása első körben a két villanypászta közti sávban indokolt mozaikosan őshonos szürke nyarasokra, a 10 éves időszak végéig.

Vizes élőhely komplexum kezelése:

A kezelési területen minimalizálni kell az emberi bolygatást, illetve esetünkben az erdőgazdálkodást honos fajcserére kell korlátozni. A hasznosítás elsősorban rezerváció, természetesség megőrzése és javítása, az ökoturisztikai, illetve környezeti nevelési célok csak másodlagosak lehetnek. A gyalogos ösvényeket ki kell jelölni, szükség esetén szakaszosan, áthelyezni.

Szegélyterületek kezelése:

A tájidegen fák kivágása csak a téli időszakban és fokozatosan végezhető. A levágott faanyagot kézben, lehetőleg fagyott, de mindenképpen télen és száraz talajon kell lehordani a munkagépekig. A munkagéppel történő megközelítés a magterületeken keresztül tilos és csak az engedélyezett útvonalon lehetséges.

3.2. Művelési ághoz köthető kezelési módok:

Erdők:

Az erdők nagy része talajvédelmi, kisebb részben parkerdő funkciót látnak el. Minkét esetben be kell tartani a *függelékek javaslatait*.

- Tájidegen fajok telepítése tilos.

- Tájidegen fajok (fehér akác, nyugati ostorfa, keskenylevelű ezüstfa) uralta facsoportok, fák fokozatos (szálanként vagy kisebb foltokban, több éven keresztül) eltávolítása, felváltása tájhonos fa- és cserjefajokra. Helyükön lehetőséget kell adni a meglévő honos fás- és lágyszárú-fajok fennmaradására, terjedésére,
- Honos fás szárú fajok spontán magról történő felverődését, ha szükséges, óvni kell. A pótlás, telepítés magvetéssel vagy csemeteültetéssel lehetséges, lehetőleg helyi állományból. A telepítés egyedi gödörfúrós telepítés lehetséges.
- A fákat a téli időszakban kell kitermelni. Vegyszeres kezelésük lehetséges, de csak a természetvédelmi hatósággal előzetesen egyeztetett módon, különös tekintettel a források vízminőségének védelmére: vagyis lokálisan, injektálással, vagy kenéssel. A kezelési módnak olyannak kell lennie, hogy a fa újrasarjadását ne tegye lehetővé. Kivágás esetén feltörő sarjakat le kell verni, és/vagy vegyszerrel kezelni.
- A faanyagot fagyott talajon kell lehordani, kis mennyiségű, szétszórt gally esetleg törzsdarabok a xilofág rovarok érdekében visszamaradhatnak.

Kivett terület, esetünkben villanypászta:

Fel kell hagyni a pászta kíméletlen gépi fenntartásával, helyette legalább a magterületeken a gyepet, talajt, a gyepi védett fajokat kímélő módon végzett legeltetésre és kaszálásra kell áttérni. Kerülni kell az átmedvesedett talajon történő legeltetést.

Gyep:

Kiterjedt gyepterületek gyakorlatilag a művelés alól kivett, villanypászták alatt alakíthatók ki. Az idegenhonos ültetvény- és spontánerdők helyén honos fa és gyep mozaikok alakíthatóak ki. Ennek módjáról a 3.1. menüpontban olvashatunk.

- A kaszálás és a legeltetés elsődleges célja a magas természeti értékű gyepes és általában a gyepes fenntartása, így a kedvezőtlen mértékű cserjésedés, a tájidegen és honos gyomfajok terjedésének, a gyepes leromlásának megelőzése.
- Legeltetés csak a megfelelő méretű állatállománnyal, kíméletesen, száraz talajon lehetséges.
- Kaszálás elsősorban a tájidegen fajokra és cserjésedő területekre szorítkozzon. Vegyszeres kezelésük csak környezetkímélő módon lehetséges.
- A kaszálékot egy hónapon belül le kell hordani. A kaszálék alatt tönkrement gyepfoltot helyre kell állítani.

3.3 Fajok védelme

Csíkvölgyi homokdombok és patakvölgy

magyar név	latin név	lelőhelyek	
		száma	tőszám
homoki varjúháj	<i>Sedum hillebrandtii</i>	1	100
	<i>Centaurea arenaria</i>		
homoki imola	<i>subsp.tauscheri</i>	3	55
homoki árvalányhaj	<i>Stipa borysthena</i>	1	72
báránypirosító	<i>Alkanna tinctoria</i>	1	1
	<i>Dryopteris</i>		
szálkás pajzsika	<i>carthusiana</i>	1	1
tojásdad békakonty	<i>Neottia ovata</i>	9	60
fekete ribiszke	<i>Ribes nigrum</i>	1	50
mocsári páfrány	<i>Thelypteris palustris</i>	2	5
<i>Összesen, Csíkvölgy</i>		19	344

- A terület védett lágyszárú fajainak és a gyepekhez kötődő állatfajok állományainak fennmaradását a gyepterületek olyan kezelésével (kaszálással vagy legeltetéssel) kell megoldani, mely a fajok magérlelését, megszórását lehetővé teszi.
- A fajdiverzitás megőrzését, növelését a fás élőhelyekkel történő mozaikos tájszerkezet megőrzése, honos fajokkal történő cseréje is segítse.
- A gyepek taposásának lehetőségét a kijelölt gyalogösvényekre kell minimalizálni.

3. 4. Látogatási, behajtási és egyéb tilalmak

A magterületeken csak a táblán feltüntetett kijelölt útvonalakon, ösvényeken szabad közlekedni, kizárólag gyalogosan. Az ösvényekről letérni kizárólag csak szakképzett túravezető irányítása mellett, kis fős csoportokban, engedéllyel lehetséges. A magterületek értékeit természetbe illő tanösvény formájában lehet bemutatni, pihenő helyek kialakítása csak a degradáltabb helyszíneken, a védett növényektől távol lehetséges.

A Főtér alatti patakszakasz és a szegélyterületek idegenhonos (fenyő, akác, ostorfa) ültetvény- és spontán erdei szabadon látogathatók, de ösvényekről letérés ez esetben is csak a pihenőhelyeken javasolt. Gépjárművel behajtás csak jegyzői engedéllyel lehetséges. Minden egyéb motoros, két és négykerekű jármű behajtása tilos.

Parkolás a Csíkvölgyi utca végén vagy a Fötéren, illetve a Vadászház mögött lehetséges, kukát csak ezeken a helyeken szabad kihelyezni.

Tűzet rakni csak a pihenőhelyeken esetleg kiépített tűzrakó helyeken megengedett.

3. 5. Oktatás és bemutatás

A terület mindkét speciális élőhelye tanösvény keretében lesz megismertethető. Az ökoturisták, iskolások és óvodások számára speciális ismertető anyagokat kell készíteni. 2017. szeptemberétől szakkört lehetne indítani a Mogyoródi Önkormányzat szervezésében, amely Mogyoród Nagyközség természeti értékeinek megismertetését és védelmét hivatott elősegíteni.

3. 6. Kutatás, vizsgálatok

A terület botanikai monitorozását (védett és inváziós fajok populációmérete, illetve állomány nagysága, cönológiai felvételek készítése stb.) **2 évente** (júniusban és/vagy szeptemberben), zoológiai monitorozását (lepkék, kételtűek, hüllők) **4 évente** kell elvégeztetni, az összevethetőség érdekében lehetőleg mindig azonos időpontokban. Az eredményeket a kezelési terv 10 évente esedékes felülvizsgálatakor figyelembe kell venni, értékelni kell.

3.7. A terület ellenőrzése

A Csíkvölgyi HTT rendszeres ellenőrzése szükséges. Lehetséges megoldás a mezőőr és polgári természetőrök, esetleg polgárőrök munkája. Fokozott figyelmet kell fordítani az illegális hulladéklerakás megelőzésére és annak szankcionálására. A járőrözést az örökbefogadó szervezeteknek is lehetne végezniük, szabálysértés esetén az észlelőnek kell értesíteni a hatóságokat.

1. függelék a .../2016 (.....) önkormányzati rendelethez

	A	B	C	D
1	Elhelyezkedés	Hrsz	Művelési ág	Terület (m²)
2	külterület	0351/20	erdő és egyéb épület és üzlet	22051
<u>3</u>	<u>külterület</u>	<u>0351/8</u>	<u>szántó</u>	<u>9405</u>
<u>4</u>	<u>külterület</u>	<u>0351/9</u>	<u>szántó</u>	<u>9406</u>
5	belterület	1456	patak 3 gazdasági épület	17896

Élőhely-típus	Á-NÉR 2011 kód és név	Á-NÉR 2011 természetesség	Natura 2000-kód és név	kezelési módok
1. Galagonyás-kökényes töviskesek	P2b – Galagonyás-kökényesborókás száraz cserjések	2	-	<ul style="list-style-type: none"> • Illegális hulladéklerakás tiltása, megakadályozása, • Bozóttüzek megakadályozása
2. Fehérnyáras	M4 - Nyílt homoki tölgyesek	2	91I0 Erdőssztyepp erdők	<ul style="list-style-type: none"> • Akácjarjak visszaszorítása • meghatározni és betartani az elektromos pászta legszükségesebb fenntartási szélességét • az M4-élőhelynek megfelelő fajkészlet megőrzése
3. Évelő, mézskedvelő nyílt homokpusztagyep	G1 – Nyílt homokpusztagyep	2	6260 Pannon homoki gyep	<ul style="list-style-type: none"> • Zavarás minimálisra csökkentése
4. Homoki sztyepprét	G1 – Nyílt homokpusztagyep	2	6260 Pannon homoki gyep	<ul style="list-style-type: none"> • Akácjarjak visszaszorítása, • Zavarás minimálisra csökkentése
5. Erdei és feketefenyő ültetvények	S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek	1	-	<ul style="list-style-type: none"> • honos gyepmozaikos fás társulásra (elsősorban M4) cserélni
6. Sásos égerliget	J5 – Égerligetek	3	91E0 Éger- és kőrsligetek, puhafás ligeterdők, láperdők	<ul style="list-style-type: none"> • Illegális hulladéklerakás megakadályozása, • fakivágások megakadályozása • Zavarás minimálisra csökkentése
7. Magassárrétek, élessásos	D34 – Mocsárrétek	4	6440 Ártéri mocsárrétek	<ul style="list-style-type: none"> • Illegális hulladéklerakás megakadályozása • Zavarás minimálisra csökkentése
8. Magaskórosok	D6 – Ártéri és mocsári magaskórosok, árnyasnyirkos szegélynövényzet	2	6430 Üde-nedves magaskórosok	<ul style="list-style-type: none"> • Illegális hulladéklerakás megakadályozása • Zavarás minimálisra csökkentése
9. Puhafás ligeterdők	J4 – Fűz-nyár ártéri erdők	2	91E0 Éger- és kőrsligetek, puhafás ligeterdők, láperdők	<ul style="list-style-type: none"> • Illegális hulladéklerakás, megakadályozása, • fakivágások megakadályozása • Zavarás minimálisra csökkentése
10. Akácok	S1 - Akácültetvények	1	-	<ul style="list-style-type: none"> • honos gyepmozaikos fás társulásra (elsősorban M4)

				cserélni
11. Síkvidéki égerliget	J5 – Égerligetek	2	91E0 Éger- és kőrsligetek, puhafás ligeterdők, láperdők	<ul style="list-style-type: none"> • megőrzés, rehabilitáció • Zavarás minimálisra csökkentése
12. Nádasok	B1a – Nem tőzegképző nádasok	2	-	<ul style="list-style-type: none"> • megőrzés • Zavarás minimálisra csökkentése
13. Rekettyés fűzláp	J1a – Fűzlápok	2	91E0 Éger- és kőrsligetek, puhafás ligeterdők, láperdők	<ul style="list-style-type: none"> • megőrzés • Zavarás minimálisra csökkentése
14. Kakukktormás forrásláp	C1 – Forrásgyepek	2	7220 Mésztofás és mézskiválós források	<ul style="list-style-type: none"> • megőrzés • Zavarás minimálisra csökkentése
15. Fodros harmatkásás	B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet	2	-	<ul style="list-style-type: none"> • megőrzés • Zavarás minimálisra csökkentése
16. Száraz gyp	OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyep	2	-	<ul style="list-style-type: none"> • szükség esetén a cserjésedés mérséklése • védett fajok (homoki árvalányhaj) fennmaradását figyelembe vevő kaszálás • zavarás mellőzése
17. Idegenhonos és honos lombos fafajú erdők	RDb – Óshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos és vegyes erdők	2		<ul style="list-style-type: none"> • tájidegen fajok fokozatos visszaszorítása (nem a jelenleg is látványos illegális fakivágások formájában) • hulladékmentesítés, további lerakások megelőzése (megjegyzés: a Rózsa utcai vízmosásról van szó, mely utca a település egyetlen szegregátuma) • honos fafajok magvetése • taposás, zavarás mellőzése

1. Alapvetés

A természetvédelmi kezelés célja a meglévő természeti állapot megőrzése, javítása, bemutatása.

Ez egyrészt nem jelent több feladatot, mint ami megvalósult a területen (a jelenlegi regenerálódó, vagy regenerálódó-félben lévő természeti állapot éppen a magára hagyás következménye).

Alkalmasint költséget, feladatot, sőt, egymásnak látszólag ellentmondó tevékenységeket jelent, hiszen pl.:

1. Egyes cserjések beerdősülése kívánatos, hogy honos fajok alkotta erdő jöhessen belőlük létre,
2. másokét meg kell akadályozni, hogy cserjések maradhassanak,
3. egy harmadik cserjést pedig ritkítani, felszámolni kell, védett lágyszárú fajok védelme érdekében.

Ennek szempontjait, tér- és időbeliségét adott élőhelyekre vonatkozóan, elvi szinten felvázoltuk, de a gyakorlatban alkalmi terepi egyeztetést igényel, célszerűen a DINPI helyi szakemberével. Művezetés legfeljebb az első évben szükséges.

Az ellentmondás a példa szerinti cserjés esetében a mégsem akkora. Egész egyszerűen arról van szó, hogy adott élőhely természetességét, „fontosságát”, tájba illő voltát és „tér szerkezeti” jelentőségét területegységenként vizsgáljuk:

Ott, ahol védett, nyílt élőhelyekhez kötődő növényfajokat találtunk (gyakorlatilag az összes ilyen!), a cserjék záródását kell figyelni. Ahol a záródás túl nagy és féltő, hogy a gyepeket és az értékes gyepi fajokat a rázáruló cserjés és erdő idővel „eltünteti” (leárnyékolja, s ezzel kiszorítja a területről), ott mértékkel, egyenként vagy kisebb csoportokban a kőkényt, galagonyát, egyéb fajokat, talajfelszín felett, a téli félévben el kell távolítani.

A közelben, kisebb-nagyobb rendszerességgel, a Fóti Somlyón TT-n végeznek ilyen tevékenységet. Egy több éven átívelő DINPI-projekt keretében, „Galagony-nyűvés”-címmel kerül sor természetvédelmi kezelésre, mert a szárazgyepeket néhol a honos, de jól terjeszkedő galagonya nagy területfoglalása veszélyezteti.

Vannak egyszeri és kisebb-nagyobb gyakorisággal, rendszerességgel végzendő kezelési módok és az egyes kezelési módoknak vannak kötött vagy kevésbé kötött időszakai, célszerűsége, fontossága.

A kezelési tervnek és végrehajtásának nem célja, hogy bonyolult és költséges legyen:

A kezelési módok nem azt szolgálják, hogy egy vagy több kezelő számára bevételi forrást nyújtsanak, de egyes feladatokat nem lehet társadalmi munkában megoldani, másokra a források tulajdonképpen adottak, csak másképp kell végezni őket.

Továbbá egyes kezelési formák gazdasági hasznot és/vagy megtakarítást is jelenthetnek, mint például a száraz homoki gyepek kíméletes kezelése, legeltetése, mely érinti a legelő állat fajtát, fajtáját, számát, a legeltetés módját, idejét.

Illetve a lehordott faanyag tüzelésre, ill. aprítást követően mulcsozásra, vagy apríték-kazánban vagy brikettként eltűzelve hasznos.

2. Fás élőhelyek kezelése

2.1. Honos cserjések kezelése

Kiterjedésük a Somlyón jelentős. Galagonyás-kökényes és rózsák, szeder uralta cserjések fordulnak itt elő.

Önkéntesekkel és közmunkásokkal is végezhető, szakmai irányítás mellett.

Megőrzésük különösen a területszéleken, utak mentén fontos: Jó búvó- és fészkelőhelyek lehetnek, termésük táplálékot nyújt a madaraknak és a külső hatások (ld. területre behatolás) ellen védő szerepük van. Nem utolsósorban egyes védett növényfajok egyes állományai félig-meddig záródott cserjésekben éli túl a terepmotorozás, a vadak, gyalogosok, munkagépek taposását. Pl. a védett bíboros kosbor szinte összes példányát galagonyás-kökényes cserjésben találtuk meg.

Hosszabb távon, a külső ökológiai kapcsolatok megőrzése és fejlesztése keretében a cserjések, és más élőhelyek fennmaradását, kiterjedésének növelését célszerű elérni. Jelenleg több erdőszülő útmenti keskeny cserjesáv húzódik le a hegy lába felé, mely egyes fajok számára az ökológiai kapcsolatokat biztosítják.

2.1.1. Irtás, visszaszorítás:

A túlságosan záródó részekben, ahol védett növényfaj él, kismértékű visszaszorításuk javasolt. Az irtási munkát a téli félévben kell végezni. A kivágott ágakat, gallyakat a területről el kell szállítani, helyben eltüzelni tilos, mert a tűz tovaterjedhet, ill. a helyén maradt kiégett gyepek károsodnak, gyomosodnak.

Ha van rá mód, aprítógéppel fel lehet aprítani.

Mint írtuk, az apríték mulcsnak, komposzt-adalékként, vagy apríték-kazánban hasznosítható.

Önkéntesekkel, közmunkásokkal irányítás mellett végezhető.

Volumen: Évről évre, kisebb foltokban, becslés alapján összesen max. 50-100 m²-nyi kiterjedésben szükséges végezni.

2.1.2. Telepítés:

Legfeljebb a *Calamagrostis*-sal menthetetlenül szennyezett részekre, magvetéssel.

Volumen: nem ismert, valószínűleg pár tíz-száz m² a Somlyón.

2.1.3. Megőrzés:

Utak és erdőfoltok szegélyében. Így a tervezett erdők esetében is kalkulálni kell velük.

A betelepült fafajok fiatal egyedeinek téli irtásával lassítható a lassú erdőszülésük.

Volumen: Összesen a Somlyón akár 2 km útszegély formájában. Ez nem jelent feladatot, csak a károsítások (pl. útszélesítés, beszántás, irtás) kerülését.

2.1.4. Beerdőszülés hagyása:

Ahol nagy kiterjedésű homogén cserjések vannak, védett gyepi faj már nincs, foltokban, sávokban a betelepült fiatal fákat hagyni kell megnőni, záródni. A facsoport belsejéből fokozatosan kiszorítják a cserjéket, annak szélére.

Volumen: Pontosan nem ismert. Több ezer m².

2.2. Honos faállományok kezelése

Kisebb léptékben önkéntesekkel és közmunkásokkal is végezhető, szakmai irányítás mellett.

2.1.1. Irtás, visszaszorítás:

Legfeljebb a jobb természetességű gyepek cserjésedése, erdősülése mentén kell a fiatal honos fákat visszaszorítani. A védett pusztai meténg, a tavaszi hérics, a macskahere állományai olyan erdőszéli, napos tisztásokon vannak, melyek a teljes beerdősülés során eltűnhetnek!

A szükségszerűtől majdani minimális téli irtás mellett ezért fontos gondoskodni e gyepi fajok nekik megfelelő élőhelyeinek megőrzéséről, kialakításáról, zavartalanságáról.

Volumen: Néhány évente 1-2 fiatal fa, cserje.

2.1.2. Telepítés:

A tájidegen kultúrák helyén mindenütt elsősorban gyepekkel mozaikos honos fás élőhelyeket kell létrehozni. A két területen több hektárnyi tájidegen-fajú erdő áll.

Volumen: Több hektár. Foltokban, lékekben, időben szakaszosan, teljes talajelőkészítés nélküli megoldások a javasoltak. Javasolt a foltok, lékek magvetéssel történő felújítása, azért is, mert a Csíkvölgyek esetében propagulumforrás elsősorban a nyarak esetében áll rendelkezésre, tölgyesek pl. nincsenek a közelben.

2.1.3. Megőrzés:

Mindenhol meg kell őrizni. Ahol a természetességük alacsony ott a hiányzó fajokat be lehet telepíteni, a tájidegeneket pedig fokozatosan, télen, kiszálalni.

Volumen: több hektár. Időben és térben szakaszosan kell végezni. A tájidegen fajok hol szálanként, hol foltokban fordulnak elő. A faanyagot tüzelési célra lehet hasznosítani. Kisebb mennyiségek esetén a vékonyabb ágakat szétszórva helyben lehet hagyni. Vastagabb ágakat, törzseket is a talajon lehet hagyni, mely a xilofág rovarok számára kedvező.

Az irtási, kiszállítási tevékenységet fagyott talajon kell végezni. Utakról szállítójármű nem mehet le. A szállítójárművekhez a kitermelt anyagot kézzel kell kihordani. Lehetőség szerint a gyalogos taposást, új ösvény kijárását kerülni kell.

2.1.4. Beerdősülés hagyása:

Szántók, cserjések, gyepek beerdősülhetnek spontán is, - amint az a Somlyón is megfigyelhető.

A helyen a gyepek és a cserjések lassú erdősülését foltokban, sávokban hagyni kell/lehet, védett gyepi fajok élőhelyén kívül.

Volumen: néhány száz m²-es foltok. Tényleges teendő nincs.

2.3. Tájidegen faállományok kezelése

2.1.1. Irtás, visszaszorítás:

Ld. előző pontok szerint: mindenütt szálanként, foltokban vagy erdőtagonként, de jellemzően nem egyszerre nagy területen. Önkéntesekkel és közmunkásokkal is végeztethető, szakmai irányítás mellett.

Volumen: több hektár a homogén állományaik esetében.

2.1.2. Telepítés: **Tilos.**

2.1.3. Megőrzés: **Tilos.**

2.1.4. Beerdősülés hagyása:

Tilos, hagyni, hogy akáccal, fenyővel, ostorfával és egyéb fajokkal az erdősülés megkezdődhessen, végbemehessen.

Volumen: Mindkét terület egészén, hosszútávon a környező területeken is (pl. hegyről levezető cserjésekben, útszéli fasorokban), hiszen amíg propagulum-forrás van, addig a védett területen is számíthatunk megjelenésükre. (Az ökológiai és zöld folyosók nemcsak a kívánt, hanem a nem kívánt fajok számára is terjedési útvonalak!)

3. Gyepes élőhelyek kezelése, Csíkvölgyi homoki gyeppek és vizes élőhelyek

A völgy feletti homokdombokon két gyeptársulás található. (A völgytalpi sásost, nádast stb is lágyszárúak jellemzik, de a taposás, átalakítás elleni védelmen túl egyéb feladat nincs vele.)

A mészkedvelő évelő nyílt homokpusztagyeppek maradvány foltja és a nagyobb területen előforduló homoki sztyepprétek a sérülékeny élőhelyek közé tartoznak. A taposás, motorozás, kvadozás, terepjárával rodeózás, nehéz gépekkel történő mozgás, munkavégzés súlyosan károsítja őket.

Az évelő nyílt homokpusztagyep maradványban megjelenő fehér nyár (*Populus alba*) gyökérsarjak természetes folyamat részei, ezért megőrzendők. Ugyanakkor a fehér akác mindenképpen irtandó. Szintén elengedhetetlen az özöngyom kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*) visszaszorítása a széleken, az akácok felől.

A távvezeték pászttákban továbbra is figyelni kellene a felferődő akácra. E területeket az ELMŰ szárzúzóval irtotta, de ismét ki kell emelni, hogy a nagy gépek súlya miatt is károsodhatnak a homoki gyeppek. A természetes homoki eróziós völgyekben sem verődhet fel akác, sem pedig a szintén erősen terjedő özöngyom, a fűrtös meggy (*Padus serotina*). Ezeket irtani kell.

Homoki gyeppek megfelelő kezelési módja a legeltetés (NEM a túllegeltetés). Jelen esetben ezt a vadállomány (elsősorban az őzek) jól látható módon el is végzik. Hasonló élőhelyeket a Szentendrei-szigeten birkákkal legeltetnek.

Az illegális hulladéklerakás mellett tehát a kvadozás, motorozás és a taposás veszélyezteti a homoki gyeppeket, ezért tiltani kell őket, ill. a pászttákban a nehéz munkagépek mozgását minimalizálni szükséges.

Az elektromos pásztták azért lennének alkalmasak gyeprekonstrukcióra, mert ott a fás vegetáció nem tűrhető meg. A fák, cserjék rendszeres, még magonckorban történő visszaszorításának kíméletes módja a legeltetés és kaszálás.

Előbbi megfelelő állatlétszámmal és terelési móddal igazán kíméletes, viszont a szúrós növényeket az állatok nem fogyasztják, így alkalmi tisztítókaszálások lehetnek szükségesek.

A gépi kaszálás veszélyét a munkagép súlya jelenti.

Fontos a kaszálás és legeltetés időpontjának megválasztása: a fontosabb (védett) fajok magaszórását követően, a visszaszorítani kívánt fajok (aranyvessző, siskanád) virágzása előtt célszerű. A virágzási időket és a kaszálás javasolt időszakát alább feltüntettük.

A kaszálással összefüggésben fontos, hogy

1. A kaszálás a cserjések nem kívánatos záródásának megelőzését is szolgálja, a fiatal cserjék levágásával. (A több éves cserjét már csak metszőollóval, baltával, fűrészsel lehet eltávolítani. A gépi szárzúzó alkalmazását kerülni kell. Jelenleg egy-egy cserje eltávolítás lehet szükséges.). Ezért a védett fajok virágzása-magérlelése utáni időszakban célszerű végezni, ahol szükséges. Pillanatnyilag ilyen terület nincs.
2. Az említett két fajjal szennyezett terület kicsi. E foltokban lehet védett faj, szinte kizárólag budai imola, esetenként a bíboros kosbor. A többi védett faj a Somlyón közvetlenül külső vagy belső erdőszéli helyzetben van már, így azokra az erdők kezelésekor kell vigyázni. A kis foltok a mellékletekben szereplő élőhely-térképeken léptékük miatt nem lehetett ábrázolni. A két faj elég jól felismerhető, de ettől függetlenül a kaszálásukat úgyszólván előzetes szakértői egyeztetést követően célszerű végezni.

Fajnév	Virágzási idő	A kaszálás/legeltetés javasolt időpontja
Somlyó-hegy		
1. Bíboros kosbor	április-május	júniustól
2. Pusztai meténg	április-május	júniustól
3. Tavaszi hérics	március-május	júniustól
4. Macskahere	(április) május-augusztus	szeptembertől
5. Budai imola	május-október	októbertől
Csík völgyek homoki része		
6. Homoki imola	június-szeptember	szeptembertől
7. Homoki varjúháj	június-július	szeptembertől
8. Homoki árvalányhaj	április-május	júniustól
9. Báranypirosító	április-június	júniustól
Visszaszorítandó fajok		
10. Aranyvessző	július-október	júniusig, és még 1-2 alkalommal
11. Siskanád	június-július	júniusig, és még 1-2 alkalommal

A fenti táblázatból látható, hogy a „korai” virágzású fajokat éppen csak követi a két visszaszorítandó faj virágzása, vagyis ezek esetében a magérlelés kockázatos lehet. Amint azonban feljebb szó volt róla, a siskanádas és aranyvesszős foltokban már jelenleg sincs, ill. ritka a védett faj, így a kockázat alacsony. Visszaszorításukkal éppen hogy számukra jobb gyeppek hozhatók létre: helyükre a védett fajok könnyebben visszatelepülhetnek.

A jelenlegi kis gyepparadványok esetében legfeljebb alkalmi tisztítókaszálások, cserjeirtás szükségesek. Ezek jelenleg is a homoki varjúháj, a homoki árvalányhaj és a homoki imola eddig ismert termőhelyei.

Tekintettel arra, hogy egyelőre a pászta területét (több ezer m²) tekinthetjük gyepprekonstrukciós területnek, „csak” annak rosszabb állapotú részein szükséges beavatkozni. Ez a cserjések és fiatalosok, SZÜKSÉG SZERINTI, kíméletes visszaszorítását jelenti, amely nem a nehézzéppel történő szárazúzózás, hanem a kézi cserjeirtás. (A szükség szerinti azt is jelenti, hogy a pásztaban feljövő honos nyarasok érdekében a fenntartásáv gyakorlati szélességét illetően egyeztetni szükséges, annak érdekében, hogy a nyarasok legalább foltokban felnőhessenek. Nem cél a vezetékre „ránőveszteni” a fákat, azonban a vezetékek vonalától oldalra még lehet elegendő tér egy-egy fasor kialakulására.)

A cserjeirtás szükségesetén – ha a pászta fenntartója nem akarja vagy tudja vállalni ebben a formában, ahogy arra a homoktövis káposztásmegyéri élőhelyén is példát láthatunk – önkéntes és közmunkásokkal megvalósítható.

E kezelési mód természetvédelmi jelentősége a kiterjedés miatt igen nagy! (Másik oldalról nézve: a védett fajok elpusztítása természetkárosítás, mint ahogy a káposztásmegyéri irtás esetében bírságolt a hatóság. A későbbiekben társadalmi szervezetek vették át a területkezelést.)

Fontos, hogy hasonló élőhelyek csak nagy távolságra találhatóak meg, ami – propagulumforrás híján – fennmaradásuk szempontjából kockázatot jelent, illetve ritkaságuk miatt értéküket növeli.

Távlatokban a nem honos fás állományok cseréje során lenne célszerű és nagyjelentőségű foltokban gyepprekonstrukciót végrehajtani, hiszen az itt honos fás élőhelyek (ld. a Somlyó példáját) gyeppmozaikos erdők.

A második ütemben végzett felmérések során derült fény igazán a völgytalp nedves élőhelyeinek értékeire. Ezek igen kis kiterjedésűek. A Csíkvölgyi forrásvidéken összefüggő, fátlannak tekinthető egyedüli élőhely a nádas, melyet jelenleg nem kell kezelni.

A védett lágyszárú fajok a völgytalpi fás társulások, elsősorban az égeres, aljnövényzetét alkotják. Itt a kaszálás helyett a taposás lehet a kockázati tényező.

4. Védett állatfajok állományainak kezelése

Az állatfajokat is élőhelyük védelmével lehet igazán megvédeni.

A korábban leírt élőhely-kezelési tevékenységek az állatok életfeltételeire is hatnak.

Alapvetően, az idegenhonos fás élőhelyek fokozatos cseréje kivételével, kisebb volumenű változtatásokat javasoltunk, így drasztikus élőhely-változások, -változtatások nem várhatók.

A fafajcsere esetében is ezért van jelentősége a fokozatosságnak, bár az akácok élőhelyi jelentősége jellemzően alacsony. A fenyveseké inkább a speciálisan a hozzájuk kötődő fajok miatt (pl. téli északi madárvendégek) lehet magasabb, de a hatásokat konkrétan nehéz jósolni, mert célzott zoológiai vizsgálatokra nem került sor.

A botanikai felmérések során látott fajokat feljegyeztük, de ez nem helyettesíti az élőhelyek alapján várható egyes fontosabb taxonok specialistáinak megfelelő időben végzett vizsgálatait.

Az eddig kimutatott fajok közül talán legnagyobb jelentősége a gyurgyalagnak van (a délvidéki poszméh mellett, melynek eddig egyetlen példányát láttuk). Egy fészkelésre alkalmas meredek partfal van a Somlyón, mely frekvenciált helyen, utak találkozásánál található. Egy további fészkelőhely van a Kótyis területén, illetve a foci pályától ellenkező irányban is vannak, már lakóövezet szegélyén, fészkelésre alkalmas, vagy alkalmassá tehető partfalak.

A fészkelés zavartalanságának biztosítása érdekében távolabbi útkialakítást (elterelést), esetleg fizikai elhatárolást (korlát) javaslunk, a rárepülés és a rálátás biztosítása mellett: A fészkelőhely egy tanösvény-állomáson bemutatatható, de semmiképpen sem mellette kialakított állomással, táblával, és mindenképpen felhívva a figyelmet a megfigyelés során a csendes viselkedés fontosságára.

(Érdekes megfigyelést tettünk, pl. Pócsmegyeren, ahol terepjáróval behajtva a nagy gyurgyalag fészkelőtelep mellett nem zavartatták magukat az etető madarak. A kiszálló emberek előtt viszont elmenekültek az etető madarak, ezért a zavarást kerülni kell.)

A még helyhez kötöttebb állatfajok közül a zöld és fűrgegyíkot elsősorban, napos, köves, cserjésekben, gyepekben, erdei tisztásokon figyelhetjük meg. Ezen élőhelyek kiterjedése nagy. A cserjések ökológiai kapcsolatai a hegylábak felé jórészt fennállnak.

Valószínűleg lábatlan gyík, pannon gyík és erdei sikló is lehet a Somlón.

Az ökológiai kapcsolatok mentén érdemes kitérni még például a Mogyoródi-patak medrére és mentére. A fás kísérovegetáció Fót központjától felfelé tulajdonképpen adott, lejjebb is jellemző, majd távolabbi alsó szakaszon hiányos. A meder egyes szakaszokon burkolt, néhol (Mogyoródon központjában) mederlépcsők osztják halak számára hosszirányba átjárhatatlan szakaszokra. Ezek alapján a vízfolyás természetességét a lenti szakaszok állapotának javításával is lehet segíteni.

Egyes állatfajokat vissza lehet telepíteni, ha visszatelepülésük nem lehetséges az ökológiai kapcsolatok hiányában vagy biztosítása ellenére sem. E megoldások és fajok körét, a telepítés prioritását még tisztázni kell. Védelmet állatfajok telepítése is engedély köteles tevékenység.

Amennyiben a vaddisznók bolygatása nagyobb mértékűvé válik, állományuk szabályozásában az illetékes vadásztársaság közreműködését kell kérni.

5. Bemutató, látogatás

A területek szabadon látogathatók, kirándulók, mezőgazdasági, területkezelési tevékenységet folytatók és a vadászok számára.

Az utakról, ösvényekről sem gyalog, sem géppel letérni nem szabad. Ezt akadályozza a töviskes cserjések megléte és védelme.

Hiányukban és védett faj útszéli előfordulása esetén célszerű a figyelmet külön felhívni erre, vagy a terület „bejáratánál”, vagy külön táblán, vagy a védett fajokat helyben bemutató táblán.

A motorosok, kvadosok jelenléte káros. Tiltó táblákkal, cikkekkel és a kártétel említésével kell erre felhívni a figyelmet.

A kilátó sajátos eleme a táj bemutatásának. Felújítása nem a természetvédelmi kezelés része, de annak tekinthető, ha a kilátás nyújtotta élményszerzésen kívül ismeretekhez is juttatja a látogatókat. Fontos, hogy természeti értékek nem károsodhatnak a felújítás során. Továbbá olyan kiegészítő attrakciókat sem javasolunk ide telepíteni, mely a zavarást fokozza, generálja. Ennek érdekében a tervezés során és a munkavégzés kezdetén egyeztetni szükséges.

A területek bemutatása kiépítés nélkül, szakvezető igénybevételével is lehetséges.

Egy tanösvény kiépítését mind az állomások, mind a létesítmények számát illetően minimalizálva, megoldásait tájba illesztve kell megoldani. Erre lehetőséget nyújt az okostelefonos-internetes megoldás vagy vezetőfüzet, vezetőlap. Előbbihez készülék, utóbbihoz legalább egy internetről letölthető változat, vagy a településen több ponton átvehető nyomdatermék szükséges.

Fokozott figyelmet az ösvények szélén lévő védett fajok (pl. gyurgyalag, tavaszi hérics) állományai igényelnek.

A bemutatás lehetőségét nyújtja az önkormányzati és civil, magán honlapokon, közösségi oldalakon, helyi, regionális, országos lapokban történő ismeretterjesztő írások, cikkek közzlése.

6. Monitoring, felülvizsgálat

A természetvédelmi kezelési tervet 10 évente felül kell vizsgálni (de sűrűbben is lehet). Tíz év alatt a valóban végrehajtott kezelési módok, vagy azok hiánya megmutatja, milyen beavatkozások, hogyan érték el céljukat, ill. milyen spontán változások következtek be.

A változások követése kisebb-nagyobb rendszerességű felmérésekkel nyomon követhető. Pl. ahol sűrűbb aktív beavatkozások vannak, pl. *Calamagrostis*-os állományok kaszálása, ott évente figyelni kell az eredményt.

A védett fajok lehetnek növények, gombák, gerincesek és gerinctelen állatfajok.

A megalapozó tanulmányban a növénytan értékekre koncentráltunk, mely mellett állatfajok is megfigyelésre kerültek. (Ilyen például egy rovartani ritkaság, a már a dombságból kipusztultnak hitt délvidéki poszméh véletlen megfigyelése. Jelentős még a gyurgyalag előfordulás.)

A területeken lényegesen több védett faj fordulhat elő, melyet hosszabb időtartamú és specialisták által végzett vizsgálatok igazolnak majd. Így madarakkal, lepkékkel, bogarakkal, egyenesszárnyúakkal foglalkozó szakemberek egy-egy vizsgálata is sok adattal szolgálhat. Felkérésükre legalább egy megalapozó adatbázis összeállítása végett jó lenne forrást találni.

A monitoring a vizsgálatot, az eredmények értékelését és az az alapján történő visszacsatolást jelent. Vagyis a kapott adatok, információk a területkezelésre is vissza kell hassanak.

1. Csíkvölgyi forrásvidék, homokdombok villanypásztáinak növényfajai

Magyar név	Latin név	Védettség	T	W	R	TVK
Mezei juhar	<i>Acer campestre</i>		5a	4	4	K
Kígyóhagyma	<i>Allium scorodoprasum</i>		5a	3	4	TZ
Báránypirosító	<i>Alkanna tinctoria</i>	Védett	7	0	5	V
Homoki ternye	<i>Alyssum tortuosum</i>		7	2	5	K
Kakukk-homokhúr	<i>Arenaria serpyllifolia</i>		5	3	4	TP
Mezei üröm	<i>Artemisia campestris</i>		5k	2	4	K
Selyemkóró	<i>Asclepias syriaca</i>		5	3	4	GY
Nyúlárnyék	<i>Asparagus officinalis</i>		6k	3	4	K
Hólyagos csüdfű	<i>Astragalus cicer</i>		5k	3	4	K
Zászlós csüdfű	<i>Astragalus onobrychis</i>		6k	2	4	K
Sóskaborbolya	<i>Berberis vulgaris</i>		6	3	4	K
Fenyérfű	<i>Botriochloa ischaemum</i>		7	2	4	TZ
Erdei szálkaperje	<i>Brachypodium sylvaticum</i>		5a	5	4	K
Árva rozsnok	<i>Bromus sterilis</i>		7	2	4	GY
Mezei gyöngyköles	<i>Buglossoides arvensis</i>		7k	2	4	TP
Siska nádtippán	<i>Calamagrostis epigeios</i>		5	2	4	TZ
Bókoló bogáncs	<i>Carduus nutans</i> <i>subsp. macrolepis</i>		5a	2	3	GY
Fényes sás	<i>Carex liparicarpus</i>		6k	2	4	E
Lappangó sás	<i>Carex humilis</i>		5k	2	5	E
Nyugati ostorfa	<i>Celtis occidentalis</i>		5	5	4	G
Homoki imola	<i>Centaurea arenaria</i> <i>subsp. tauscheri</i>	Védett	6k	1	4	K
Törpe madárhúr	<i>Cerastium pumilum</i>		6	3	0	TP
Élesmosófű	<i>Chrysopogon gryllus</i>		6a	2	4	E
Borsfű	<i>Clinopodium vulgare</i>		5a	5	3	K
Veresgyűrű	<i>Cornus sanguinea</i>		5a	4	4	K
Egybibés galagonya	<i>Crataegus monogyna</i>		5a	4	3	K
Közönséges ebnyelvűfű	<i>Cynoglossum officinale</i>		6	3	4	GY
Csomós ebír	<i>Dactylis glomerata</i>		5a	6	4	TZ
Deres tarackbúza	<i>Elymus hispidus</i>		6k	1	4	TZ
Szürke repsény	<i>Erysimum diffusum</i>		5k	2	4	GY
Csíkos kecskerágó	<i>Euonymus europaeus</i>		5a	5	3	K
Farkaskutyatej	<i>Euphorbia cyparissias</i>		5k	3	4	GY
Homoki kutyatej	<i>Euphorbia seguieriana</i>		6k	1	4	K
Sovány csenkesz	<i>Festuca pseudovina</i>		5k	2	0	TZ
Pusztai csenkesz	<i>Festuca rupicola</i>		6k	2	4	E
Homoki csenkesz	<i>Festuca vaginata</i>		6	1	5	K
Koloncos legyezőfű	<i>Filipendula vulgaris</i>		5k	3	3	K
Heverő naprózsa	<i>Fumana procumbens</i>		6a	0	5	K
Tejoltó galaj	<i>Galium verum</i>		5k	3	4	K
Erdei gyömbér	<i>Geum urbanum</i>		5	4	4	K
Buglyos fátyolvirág	<i>Gypsophila paniculata</i>		6	2	5	K

4. függelék a .../2016 (.....) önkormányzati rendelethez

Szúrós hölgymál	<i>Hieracium echiodides</i>		6k	2	4	K
Kúszó szentperje	<i>Hierochloe repens</i>		4k	4	3	K
Olocsán	<i>Holosteum umbellatum</i>		5	5	4	GY
Lyukaslevelű orbáncfű	<i>Hypericum perforatum</i>		5a	3	0	TZ
Deres fényperje	<i>Koeleria glauca</i>		5k	1	0	E
Fagyal	<i>Ligustrum vulgare</i>		5a	4	3	E
Hegyi len	<i>Linum austriacum</i>		6k	2	4	K
Ükörke lonc	<i>Lonicera xylosteum</i>		5a	5	3	K
Üstökös gyöngyike	<i>Muscari comosum</i>		6a	2	0	TZ
Fürtös gyöngyike	<i>Muscari neglectum</i>		6a	2	5	K
Karcsú gyöngyike	<i>Muscari tenuiflorum</i>		6a	2	4	K
Parlagi ligetszépe	<i>Oenothera biennis</i>		0	6	4	GY
Szurokfű	<i>Origanum vulgare</i>		5	3	4	K
Ernyős sárma	<i>Ornithogalum umbellatum</i>		6a	2	4	TZ
Fürtösmeggy	<i>Padus serotina</i>					G
Citromkocsord	<i>Peucedanum oreoselinum</i>		5a	4	0	K
Sima komócsin	<i>Phleum phleoides</i>		5	5	0	TZ
Hasznos földitömjén	<i>Pimpinella saxifraga</i>		5a	3	3	TZ
Réti útifű	<i>Plantago media</i>		5	5	0	TZ
Keskenyleveű perje	<i>Poa angustifolia</i>		5	3	4	E
Réti perje	<i>Poa pratensis</i>		5	6	0	K
Széleslevelű salamonpecsét	<i>Polygonatum latifolium</i>		6k	5	4	K
Soktérű salamonpecsét	<i>Polygonatum odoratum</i>		5	3	4	K
Fehér nyár	<i>Populus alba</i>		5a	6	4	E
Szürke nyár	<i>Populus x canescens</i>		5a	6	4	E
Homoki pimpó	<i>Potentilla arenaria</i>		6a	1	5	K
Tavaszi kankalin	<i>Primula veris</i> <i>subsp.canescens</i>		5k	3	5	K
Kökény	<i>Prunus spinosa</i>		5a	3	3	TZ
Macskafarkú veronika	<i>Pseudolysimachion</i> <i>spicatum</i>		5k	1	4	K
Kocsányos tölgy	<i>Quercus robur</i>		5a	6	0	E
Fehér akác	<i>Robinia pseudacacia</i>		5	3	4	GY
Gyepűrózsa	<i>Rosa canina</i>		5a	3	3	TZ
Hamvas szeder	<i>Rubus caesius</i>		6	8	4	TZ
Cserjés szeder	<i>Rubus fruticosus</i>		6	5	4	TZ
Homoki ballagófű	<i>Salsola kali</i> <i>subsp.ruthenica</i>		7k	0	4	GY
Feketebodza	<i>Sambucus nigra</i>		5a	5	3	GY
Szappanfű	<i>Saponaria officinalis</i>		5a	4	0	TZ
Tarka koronafürt	<i>Securigera varia</i>		5	3	4	K
Homoki varjúháj	<i>Sedum urvillei</i> <i>subsp.hillebrandtii</i>	Védett	6a	0	5	V
Változó gurgolya	<i>Seseli varium</i>		6k	3	4	K
Szikár habszegfű	<i>Silene otites</i>		5k	2	4	K
Kunkorgó árvalányhaj	<i>Stipa capillata</i>		6k	2	4	K
Homoki árvalányhaj	<i>Stipa borysthena</i>	Védett	6	1	5	V

4. függelék a .../2016 (.....) önkormányzati rendelethez

Nagy bakszakáll	<i>Tragopogon dubius</i>		6k	4	0	TZ
Bérci here	<i>Trifolium alpestre</i>		5a	3	4	K
Lóhere	<i>Trifolium pratense</i>		5	6	3	TZ
Fehér here	<i>Trifolium repens</i>		5a	5	0	TZ
Mezei szil	<i>Ulmus minor</i>		5	7	4	K
Közönséges méreggyilok	<i>Vincetoxicum officinale</i>		6k	3	4	TZ
Kitaibel-árvácska	<i>Viola kitaibeliana</i>		5a	3	0	TP
Illatos ibolya	<i>Viola odorata</i>		6a	4	4	K

2. A csíkvölgyi forrásvidéktől a Fötérig terjedő patakszakasz völgytalpi élőhelyeinek növényfajai

Magyar név	Latin név	Védettség	T	W	R	TVK
Mezei juhar	<i>Acer campestre</i>		5a	4	4	K
Zöldjuhar	<i>Acer negundo</i>		5	5	4	TZ
Korai juhar	<i>Acer platanoides</i>		5a	5	3	K
Platánlevelű juhar	<i>Acer pseudoplatanus</i>		5a	6	3	K
Mocsári ecsetpázsit	<i>Alopecurus aequalis</i>		5	6	4	TZ
Fehér tippán	<i>Agrostis stolonifera</i>		5a	8	4	E
Bálványfa	<i>Ailanthus altissima</i>		6	3	0	A
Hagymaszagú kányazsombor	<i>Alliaria petiolata</i>		5a	4	4	TZ
Enyves éger	<i>Alnus glutinosa</i>		6a	10	0	E
Erdei angyalgyökér	<i>Angelica sylvestris</i>		5a	8	3	K
Zamatos turbolya	<i>Anthriscus cerefolium subsp. trichosperma</i>		6	5	3	TZ
Harangláb	<i>Aquilegia chrysantha</i>					G
Füzlevelű őszorózsa	<i>Aster lanceolatus</i>		6	4	4	A
Sóskaborbolya	<i>Berberis vulgaris</i>		6	3	4	K
Keskenylevelű békakorsó	<i>Berula erecta</i>		5a	11	4	K
Erdei szálkaperje	<i>Brachypodium sylvaticum</i>		5a	5	4	K
Nyírfa	<i>Betula pendula</i>		3	4	0	E
Árva rozsnok	<i>Bromus sterilis</i>		7	2	4	GY
Dárdás nádtippán	<i>Calamagrostis canescens</i>		3	10	3	K
Sövényszulák	<i>Calystegia sepium</i>		5	9	4	K
Éles sás	<i>Carex acuta</i>		5	10	0	K
Mocsári sás	<i>Carex acutiformis</i>		5a	10	4	E
Zsombéksás	<i>Carex elata</i>		5a	10	0	E
Borzas sás	<i>Carex hirta</i>		5a	7	0	GY
Lecsüngő sás	<i>Carex pendula</i>	Védett	7	9	3	V
Ritkás sás	<i>Carex remota</i>		5a	8	3	K
Parti sás	<i>Carex riparia</i>		5a	10	0	E
Nyugati ostorfa	<i>Celtis occidentalis</i>		5	5	4	G
Vérehulló fecskefü	<i>Chelidonium majus</i>		5k	4	5	GY
Erdei iszalag	<i>Clematis vitalba</i>		5a	5	3	K
Veresgyűrű	<i>Cornus sanguinea</i>		5a	4	4	K
Gyöngyvirág	<i>Convallaria majalis</i>		5a	4	3	K

4. függelék a .../2016 (.....) önkormányzati rendelethez

Ujjas keltike	<i>Corydalis solida</i>		5a	5	4	K
Közönséges mogyoró	<i>Corylus avellana</i>		5a	5	3	K
Cseregalagonya	<i>Crataegus laevigata</i>		5a	5	3	K
Egybibés galagonya	<i>Crataegus monogyna</i>		5a	4	3	K
Csomós ebír	<i>Dactylis glomerata</i>		5a	6	4	TZ
Szálkás pajzsika	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Védett	4	6	2	V
Erdei pajzsika	<i>Dryopteris filix-mas</i>		4	5	0	K
Borzas füzike	<i>Epilobium hirsutum</i>		5	9	4	K
Mocsári zsurló	<i>Equisetum palustre</i>		3	9	3	K
Erdei zsurló	<i>Equisetum sylvaticum</i>		4	7	2	K
Óriás zsurló	<i>Equisetum telmateia</i>		5a	7	3	E
Csíkos kecskerágó	<i>Euonymus europaeus</i>		5a	5	3	K
Bibirces kecskerágó	<i>Euonymus verrucosus</i>		5a	4	4	K
Sédkender	<i>Eupatorium cannabinum</i>		5a	9	5	TZ
Kutyabenge	<i>Frangula alnus</i>		5a	7	3	K
Magyar kőris	<i>Fraxinus angustifolia subsp. pannonica</i>		6	7	4	E
Sárga árvacsalán	<i>Galeobdolon luteum</i>		5a	6	4	K
Ragadós galaj	<i>Galium aparine</i>		6	7	4	GY
Közönséges galaj	<i>Galium mollugo</i>		5a	2	4	K
Mocsári galaj	<i>Galium palustre</i>		5	10	0	K
Erdei gyömbérgyökér	<i>Geum urbanum</i>		5	4	4	K
Nehézszagú gólyaorr	<i>Geranium robertianum</i>		5	6	3	K
Fodros harmatkása	<i>Glyceria fluitans</i>		0	9	4	K
Borostyán	<i>Hedera helix</i>		5a	5	3	K
Komló	<i>Humulus lupulus</i>		5	7	0	TZ
Kisvirágú nyenyúljhozzám	<i>Impatiens parviflora</i>		5	6	4	A
Sárga nőszirm	<i>Iris pseudacorus</i>		5a	10	0	K
Nemes dió	<i>Juglans regia</i>		5	6	3	G
Varangyszittyó	<i>Juncus bufonius</i>		0	9	3	GY
Békaszittyó	<i>Juncus effusus</i>		5	9	3	TZ
Deres szittyó	<i>Juncus inflexus</i>		5a	8	4	TZ
Csörgőfa	<i>Koeleruteria paniculata</i>					G
Apró békalencse	<i>Lemna minor</i>		5	11	0	E
Fagyal	<i>Ligustrum vulgare</i>		5a	4	3	E
Fekete peszérce	<i>Lycopus europaeus</i>		5a	9	0	K
Pénzlevelű lizinka	<i>Lysimachia nummularia</i>		5a	8	4	K
Réti lizinka	<i>Lysimachia vulgaris</i>		5	9	0	K
Réti füzény	<i>Lythrum salicaria</i>		5a	9	0	K
Tojásdad békakonty	<i>Neottia ovata (Listera)</i>	Védett	5a	7	3	K
Mahónia	<i>Mahonia aquifolium</i>					G
Vízi menta	<i>Mentha aquatica</i>		5a	9	0	K
Lómenta	<i>Mentha longifolia</i>		5a	9	4	K
Mocsári nefelejcs	<i>Myosotis scorpioides</i>		5a	6	3	K
Vízi csillaghúr	<i>Myosoton aquaticum</i>		5	8	4	GY

4. függelék a .../2016 (.....) önkormányzati rendelethez

Zselnicemeggy	<i>Prunus padus</i>		5	6	3	K
Fürtös meggy	<i>Padus serotina</i>					A
Közönséges vadszőlő	<i>Parthenocissus inserta</i>					A
Borsos keserűfű	<i>Persicaria hydropiper</i>		5	9	4	TZ
Nád	<i>Phragmites australis</i>		0	10	4	E
Erdeifenyő	<i>Pinus sylvestris</i>		3	3	5	K
Mocsári perje	<i>Poa palustris</i>		5	9	4	K
Széleslevelű salamonpecsét	<i>Polygonatum latifolium</i>		6k	5	4	K
Fürtös salamonpecsét	<i>Polygonatum multiflorum</i>		5a	5	3	K
Fehér nyár	<i>Populus alba</i>		5a	6	4	E
Fekete nyár	<i>Populus nigra</i>		5a	7	4	E
Réti bolhafű	<i>Pulicaria dysenterica</i>		5a	7	4	GY
Salátaboglárka	<i>Ranunculus ficaria</i>		5a	6	3	K
Kúszó boglárka	<i>Ranunculus repens</i>		5	8	0	TZ
Varjútövis	<i>Rhamnus catharticus</i>		5a	3	4	K
Fekete ribiszke	<i>Ribes nigrum</i>	Védett	5	8	3	V
Piros ribiszke	<i>Ribes rubrum</i>		5	5	4	G
Fehér akác	<i>Robinia pseudacacia</i>		5	3	4	GY
Hamvas szeder	<i>Rubus caesius</i>		6	8	4	TZ
Cserjés szeder	<i>Rubus fruticosus</i>		6	5	4	TZ
Fehér fűz	<i>Salix alba</i>		5a	9	4	E
Hamvas fűz	<i>Salix cinerea</i>		5a	10	3	E
Törékeny fűz	<i>Salix fragilis</i>		5a	9	4	K
Fekete bodza	<i>Sambucus nigra</i>		5a	5	3	GY
Erdei káka	<i>Scirpus sylvaticus</i>		5	9	0	E
Berki habszegfű	<i>Silene nemoralis</i>		6	2	4	K
Ebszőlő	<i>Solanum dulcamara</i>		5	9	4	TZ
Kanadai aranyvessző	<i>Solidago canadensis</i>		0	7	4	A
Mocsári tisztesfű	<i>Stachys palustris</i>		5	10	5	K
Tyúkhúr	<i>Stellaria media</i>		0	5	0	GY
Mocsári páfrány	<i>Thelypteris palustris</i>	Védett	5	10	3	V
Keskenylevelű gyékény	<i>Typha angustifolia</i>		5a	10	4	E
Széleslevelű gyékény	<i>Typha latifolia</i>		5a	10	4	E
Vénic szil	<i>Ulmus laevis</i>		5a	7	3	K
Nagy család	<i>Urtica dioica</i>		5	5	4	K
Kétlaki macskagyökér	<i>Valeriana dioica</i>		5a	8	0	K
Deréce veronika	<i>Veronica beccabunga</i>		5a	9	4	K
Sövényveronika	<i>Veronica sublobata</i>		5a	4	4	TZ
Kányabangita	<i>Viburnum opulus</i>		5a	7	4	K
Illatos ibolya	<i>Viola odorata</i>		6a	4	4	K

3. Mélygáti dűlői patakszakasz kora tavaszi fajlistája

Magyar név	Latin név	Védettség	T	W	R	TVK
Mezei juhar	<i>Acer campestre</i>		5	4	4	K
Zöldjuhar	<i>Acer negundo</i>		5	5	4	TZ
Kányazsombor	<i>Alliaria petiolata</i>		5a	4	4	TZ
Kígyóhagyma	<i>Allium scorodoprasum</i>		5a	3	4	TZ
Zamatos turbolya	<i>Anthriscus cerefolium subsp.trichosperma</i>		6	5	3	TZ
Észak-amerikai őszirózsa	<i>Aster spp.</i>					
Peszérce	<i>Ballota nigra</i>		7k	3	4	GY
Meddő rosznok	<i>Bromus sterilis</i>		7	2	4	GY
Nyugati ostorfa	<i>Celtis occidentalis</i>		5	5	4	G
Vérehulló fecskefü	<i>Chelidonium majus</i>		5k	4	5	GY
Erdei iszalag	<i>Clematis vitalba</i>		5a	5	3	K
Mogyoró	<i>Corylus avellana</i>		5a	5	3	K
Ujjas keltike	<i>Corydalis solida</i>		5a	5	4	K
Csomós ebír	<i>Dactylis glomerata</i>		5a	6	4	TZ
Csíkos kecskerágó	<i>Euonymus europaeus</i>		5a	5	3	K
Japán keserűfű	<i>Fallopia japonica</i>		5	5	4	A
Ragados galaj	<i>Galium aparine</i>		6	7	4	GY
Közönséges galaj	<i>Galium mollugo</i>		5a	2	4	K
Nehézszagú gólyaorr	<i>Geranium robertianum</i>		5	6	3	K
Borostyán	<i>Hedera helix</i>		5a	5	6	K
Lángszínű sásliliom	<i>Hemerocallis fulva</i>					
Komló	<i>Humulus lupulus</i>		5	7	0	TZ
Piros árvacsalán	<i>Lamium purpureum</i>		5	5	4	GY
Fagyal	<i>Ligustrum vulgare</i>		5a	4	3	E
Üstökös gyöngyike	<i>Muscari comosum</i>		6a	2	0	TZ
Mocsári nefelejcs	<i>Myosotis scorpioides</i>		5a	8	0	K
Ernyős sárma	<i>Ornithogalum umbellatum</i>		6a	2	4	TZ
Közönséges vadszőlő	<i>Parthenocissus inserta</i>					A
Nád	<i>Phragmites australis</i>		0	10	4	E
Fehér nyár	<i>Populus alba</i>		5	6	4	E
Nemesnyár	<i>Populus x euramericana</i>					A
Fekete nyár	<i>Populus nigra</i>		5a	6	4	E
Salátaboglárka	<i>Ranunculus ficaria</i>		5a	6	3	K
Kúszó boglárka	<i>Ranunculus repens</i>		5	8	0	TZ
Fehér akác	<i>Robinia pseudacacia</i>		5	3	4	GY
Cserjés szeder	<i>Rubus fruticosus agg.</i>		6	5	4	TZ
Hamvas szeder	<i>Rubus caesius</i>		6	8	4	TZ
Fehér fűz	<i>Salix alba</i>		5a	9	4	E
Törékeny fűz	<i>Salix fragilis</i>		5a	9	4	K
Feketebodza	<i>Sambucus nigra</i>		5a	5	3	GY
Tyúkhúr	<i>Stellaria media</i>		0	5	0	GY
Vénic szil	<i>Ulmus laevis</i>		5a	7	3	K
Nagy csalán	<i>Urtica dioica</i>		5	5	4	TZ

4. függelék a .../2016 (.....) önkormányzati rendelethez

Borostyánlevelű veronika	<i>Veronica hederifolia</i>		5a	4	4	TZ
Illatos ibolya	<i>Viola odorata</i>		6a	4	4	K

4. Kótyis

Magyar név	Latin név	Védettség	T	W	R	TVK
Magyar cickafark	<i>Achillea pannonica</i>		6k	2	4	K
Közönséges ternye	<i>Alyssum alyssoides</i>		5a	3	0	GY
Homoki ternye	<i>Alyssum tortuosum</i>		7	2	5	K
Mezei üröm	<i>Artemisia campestris</i>		5k	2	4	K
Selyemkóró	<i>Asclepias syriaca</i>		5	3	4	GY
Zászlós csüdfű	<i>Astragalus onobrychis</i>		6k	2	4	K
Közönséges borbálfű	<i>Barbarea vulgaris</i>		5	5	0	TZ
Fenyérfű	<i>Botriochloa ischaemum</i>		7	2	0	TZ
Árva rozsnok	<i>Bromus sterilis</i>		7	2	4	GY
Siskanád	<i>Calamagrostis epigeios</i>		5	2	4	TZ
Fényes sás	<i>Carex liparicarpos</i>		6k	2	4	E
Rövidgalléros bábakalács	<i>Carlina biebersteinii</i>		5a	2	4	TZ
Budai imola	<i>Centaurea sadleriana</i>	Védett	6k	2	4	V
Homoki madárhúr	<i>Cerastium semidecandrum</i>		6a	3	0	TP
Mohácsi-meggy	<i>Cerasus x mohacsyana</i>		6	4	5	G
Meggy	<i>Cerasus vulgaris</i>		6	4	5	G
Csomós ebír	<i>Dactylis glomerata</i>		5a	6	4	TZ
Mezei iringó	<i>Eryngium campestre</i>		7	2	4	TZ
Szürke repcsény	<i>Erysimum diffusum</i>		5k	2	4	GY
Farkaskutyatej	<i>Euphorbia cyparissias</i>		5k	3	4	GY
Sárkutyatej	<i>Euphorbia esula</i>		5	4	0	GY
Homoki kutyatej	<i>Euphorbia seguieriana</i>		6k	1	4	K
Pusztai csenkesz	<i>Festuca rupicola</i>		6k	2	4	E
Virágos kőris	<i>Fraxinus ornus</i>		6	2	4	E
Szürke galaj	<i>Galium glaucum</i>		6k	2	5	K
Tejoltó galaj	<i>Galium verum</i>		5k	3	4	K
Buglyos fátyolvirág	<i>Gypsophila paniculata</i>		6	2	5	K
Szúrós hölgymál	<i>Hieracium echinoides</i>		6k	2	4	K
Ezüstös hölgymál	<i>Hieracium piloselloides</i>		6a	2	4	K
Ernyős hölgymál	<i>Hieracium umbellatum</i>		5	3	3	K
Szentperje	<i>Hierochloa repens</i>		4k	4	3	K
Lyukaslevelű orbáncfű	<i>Hypericum perforatum</i>		5a	3	0	TZ
Kerti nőszirm	<i>Iris germanica</i>					G
Nemes dió	<i>Juglans regia</i>		5	6	3	G
Karcsú fényperje	<i>Koeleria cristata</i>		5	3	4	K
Mogyorós lednek	<i>Lathyrus tuberosus</i>		7	3	4	GY
Réti margitvirág	<i>Leucanthemum vulgare</i>		5a	3	5	K
Fagyal	<i>Ligustrum vulgare</i>		5a	4	3	E
Nemes alma	<i>Malus domestica</i>					G
Sárkerep lucerna	<i>Medicago falcata</i>		6k	3	4	TZ

4. függelék a .../2016 (.....) önkormányzati rendelethez

Apró lucerna	<i>Medicago minima</i>		7	2	4	TP
Fehéreperfa	<i>Morus alba</i>					G
Fürtös gyöngyike	<i>Muscari neglectum (racemosum)</i>		6a	2	5	K
Apácvirág	<i>Nonea pulla</i>		6k	3	4	TZ
Homoki baltacím	<i>Onobrychis arenaria</i>		6k	2	5	K
Tövises iglice	<i>Ononis spinosa</i>		5a	3	0	GY
Bujdosó mák	<i>Papaver dubium</i>		6a	3	3	GY
Sima komócsin	<i>Phleum pratense</i>		5	5	0	TZ
Hasznos földitömjén	<i>Pimpinella saxifraga</i>		5a	3	3	TZ
Réti útifű	<i>Plantago media</i>		5	5	0	TZ
Keskenylevelű perje	<i>Poa angustifolia</i>		5	3	4	E
Gumós perje	<i>Poa bulbosa</i>		6k	2	4	TZ
Szürke nyár	<i>Populus x canescens</i>		5a	6	4	E
Ezüstös pimpó	<i>Potentilla argentea</i>		5	2	3	TZ
Nemes szilva	<i>Prunus domestica</i>					G
Kökény	<i>Prunus spinosa</i>		5a	3	3	TZ
Gyepúrózsa	<i>Rosa canina</i>		5a	3	3	TZ
Hamvas szeder	<i>Rubus caesius</i>		6	8	4	TZ
Osztrák zsálya	<i>Salvia austriaca</i>		6a	2	4	TZ
Feketebodza	<i>Sambucus nigra</i>		5a	5	3	GY
Csabaíre	<i>Sanguisorba minor</i>		5k	3	4	K
Vajszinű ördögzem	<i>Scabiosa ochroleuca</i>		6k	2	4	TZ
Tarka koronafürt	<i>Securigera varia</i>		5	3	4	K
Szilkes gurgolya	<i>Seseli hippomarathrum</i>		6k	1	5	K
Változó gurgolya	<i>Seseli varium</i>		6k	3	4	K
Sármányvirág	<i>Sideritis montana</i>		7	2	4	TP
Fehér mécsvirág	<i>Silene latifolia subsp.alba</i>		5	4	0	GY
Ragadós mécsvirág	<i>Silene viscosa</i>		6k	2	5	TZ
Hamvas zsombor	<i>Sisymbrium orientale</i>		6	2	4	GY
Homoki árvalányhaj	<i>Stipa borysthenica</i>	Védett	6	1	5	V
Magyar kakukkfű	<i>Thymus pannonicus</i>		6k	2	4	K
Korai kakukkfű	<i>Thymus praecox</i>		6	1	5	K
Nagy bakszakáll	<i>Tragopogon dubius</i>		6k	4	0	TZ
Homoki ökőrfarkkóró	<i>Verbascum lychnitis</i>		5a	1	4	K
Lecsepült veronika	<i>Veronica prostrata</i>		6k	2	4	TZ
Borzas ibolya	<i>Viola hirta</i>		5a	3	4	K

5. Cigányhegy

Magyar név	Latin név	Védettség	T	W	R	TVK
Mezei üröm	<i>Artemisia campestris</i>		5k	2	4	K
Fényes sás	<i>Carex liparicarpos</i>		6k	2	4	E
Keskenylevelű sás	<i>Carex stenophylla</i>		5k	2	4	E
Törpe madárhúr	<i>Cerastium pumilum</i>		6	3	0	TP
Tavaszi ködvirág	<i>Erophila verna</i>		5	3	0	TP
Farkaskutyatej	<i>Euphorbia cyparissias</i>		5k	3	4	GY

4. függelék a .../2016 (.....) önkormányzati rendelethez

Homoki kutyatej	<i>Euphorbia seguieriana</i>		6k	1	4	K
Pusztai csenkesz	<i>Festuca rupicola</i>		6k	2	4	E
Kis tyúktaréj	<i>Gagea pusilla</i>		6k	2	4	TZ
Piros árvacsalán	<i>Lamium purpureum</i>		5	5	4	GY
Fürtös gyöngyike	<i>Muscari racemosum</i>		6a	2	5	K
Homoki pimpó	<i>Potentilla arenaria</i>		6a	1	5	K
Hatsoros varjúháj	<i>Sedum sexangulare</i>		5a	1	3	K
Csabaíre	<i>Sanguisorba minor</i>		5k	3	4	K
Lila ökörfarkkóró	<i>Verbascum phoeniceum</i>		6k	2	4	TZ
Kitaibel árvácska	<i>Viola kitaibeliana</i>		5a	3	0	TP
Illatos ibolya	<i>Viola odorata</i>		6a	4	4	K